

Η θέωση ως σκοπός της ζωής του ανθρώπου (3ο Μέρος)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Σύμφωνα με την ανθρωπολογική διδασκαλία των πατέρων της Εκκλησίας περί της ψυχής και των παθών του ανθρώπου, η ψυχή χωρίζεται στο λογιστικό και το παθητικό μέρος. Το παθητικό πάλι περιέχει το θυμοειδές και το επιθυμητικό. Στο λογιστικό περιέχονται οι λογικές ενέργειες της ψυχής, δηλαδή οι λογισμοί, οι σκέψεις. Το θυμοειδές είναι τα θετικά ή τα αρνητικά συναισθήματα, η αγάπη, το μίσος. Το επιθυμητικό είναι οι καλές επιθυμίες των αρετών και οι κακές επιθυμίες των ηδονών και των απολαύσεων. Αν αυτά τα τρία μέρη της ψυχής, το λογιστικό, το θυμοειδές και το επιθυμητικό, δεν καθαρισθούν, είναι αδύνατον να δεχθεί ο άνθρωπος τη χάρη του Θεού, να θεωθεί. Το λογιστικό καθαρίζεται με τη νήψη, τη συνεχή τήρηση του νοός από τους λογισμούς, με την αποδίωξη των κακών και τη διατήρηση των καλών λογισμών. Το θυμοειδές καθαρίζεται δια της αγάπης, το δε επιθυμητικό δια της εγκρατείας.

Τρίτη προϋπόθεση της θεώσεως είναι η προσευχή, η συνεχής και αδιάλειπτος προσευχή, η θεία αυτή συμμαχία, κατά τον απόστολο Παύλο, για την αντιμετώπιση των δοκιμασιών και των αντιξοοτήτων της προσκαίρου και ματαίας ζωής. Πρότυπο προσευχής μας προσφέρει ο ίδιος γλυκύτατος Ναζωραίος Ιησούς με την παράδοση αφενός μεν της Κυριακής προσευχής του «Πάτερ ημών...» (Ματθ. 6,9-13) και με το παράδειγμα του αφετέρου στον κήπο της Γεσθημανή, μικρόν προ του πάθους. Ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος λέγει ότι η προσευχή είναι «Θεού τυραννίς ευσεβής», δηλαδή ευσεβής τύραννος του Θεού. Δεν αφήνει τον άνθρωπο να εφησυχάζει, τον διατηρεί σε εγρήγορση διότι αποτελεί την αναπνοή της ψυχής. Αναφέρει χαρακτηριστικά ο άγιος Συμεών ο νέος θεολόγος «καθώς το σώμα χρειάζεται αναγκαίως τον αέρα για να αναπνέει, έτσι και η ψυχή χρειάζεται την αδιάκοπον μνήμην του Θεού, ήγουν την προσευχή». Η προσευχή θαρροποιεί και ενισχύει τον άνθρωπο. Αδιαφιλονίκητη απόδειξη ο απόστολων των εθνών Παύλος, ο οποίος διέτρεξε όλο τον κόσμο και κήρυξε το ευαγγέλιο, φυλακίσθηκε, έκανε θαύματα, απέκτησε μαθητές, αποτέλεσε το στόμα του Χριστού στα έθνη, ανήλθε μέχρι τρίτου ουρανού. Κι όμως, δεν άντλησε δύναμη από όλα αυτά παρά από την προσευχή. «Επί τας προσευχάς έτρεχεν» για να στηριχθεί πνευματικά, γονάτιζε ενώπιον του Θεού για να παρακαλέσει για τον εαυτό του και τους άλλους, «κάμπω τα γόνατα μου προς τον Πατέρα» (Εφ. 3,14), «ου παυόμεθα υπέρ υμών προσευχόμενοι» (Κολ. 1,9) αναφέρει χαρακτηριστικά. Η προσευχή ορίζει και διαμορφώνει όλη την πραγματικότητα της πνευματικότητας, περιέχει ασκητική μορφή προσπαθείας, σχετίζεται με «τη βία που αρπάζει τη βασιλεία του Θεού», βία επάνω στον άνθρωπο που τον ρίχνει στη γη σε κατάσταση προσκύνησης, βία επάνω στο Θεό ώστε να κλίνει στη γή και στον προσευχόμενο άνθρωπο. Ο χρυσούς

τη γλώσσα, χρυσοούς και τη καρδιά ιερός Χρυσόστομος λέγει χαρακτηριστικά περί των καρπών της προσευχής: «η προσευχή είναι λιμάνι για εκείνους που σαλεύουν στα κύματα, η ράβδος που στηρίζει εκείνους που κλονίζονται, ο θησαυρός των πτωχών και η ασφάλεια των πλουσίων, η θεραπεία των ασθενειών, η προφύλαξη της υγείας. Η προσευχή φυγαδεύει κάθε λύπη, είναι αιτία χαράς και αφορμή αγαλλίασης, είναι η μητέρα της ευσεβούς ζωής». Είναι σε τελική ανάλυση η προσευχή «ο φωτισμός της ψυχής, αληθινή επίγνωση του Θεού, ο οδηγός που φέρει τον άνθρωπο στον ουρανό και τη θέωση». Η ιερή αυτή επιστήμη και τέχνη της προσευχής αξιώνει τον άνθρωπο να λάβει εμπειρίες θείας χάριτος, να γεύεται την γλυκύτητα της κοινωνίας του Θεού και να ενώνεται μαζί Του κατά τον άγιο Γρηγόριο Νύσσης, να γνωρίζει εκ πείρας το λόγο του προφητάνακτος και ψαλμωδού Δαβίδ: «γεύσασθε και ιδετε ότι χρηστός ο Κύριος» (Ψαλτ. 33,9).

Τέταρτη και ουσιαστικότερη προϋπόθεση της θεώσεως είναι η ενεργός συμμετοχή στη μυστηριακή ζωή της αγίας μας Εκκλησίας με πρώτο το μέγα μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας, στο οποίο θύτης και θύμα είναι ο ίδιος ο ζωοδότης Χριστός, ο προσφέρων και προσφερόμενος. «Τούτο πιείτε εις την εμήν ανάμνησιν» (Λουκ. 22,19 & Α' Κορ. 11, 24) μας λέγει ο Κύριος. «Οσάκις γαρ αν εσθήητε τον άρτον τούτον, και το ποτήριον τούτο πίνητε, τον εμόν θάνατον καταγγέλετε και την εμήν ανάστασιν ομολογείτε» (Α' Κορ. 11,26). Το μέγα τούτο και ιερό μυστήριο, το δείπνο της βασιλείας, το οποίο προσφέρεται «υπέρ της του κόσμου ζωής και σωτηρίας» (Ιωαν. 6,51), το παρέδωσε ο Χριστός στους μαθητές του κατά το Μυστικό δείπνο για να επισημάνει ο ιερός Χρυσόστομος ότι: «και τώρα είναι εκείνο το Δείπνο στο οποίο παρακαθόταν και Αυτός. Γιατί σε τίποτα δε διαφέρει εκείνο το μυστικό δείπνο από αυτό το Μυστήριο, διότι και εκείνο και αυτό ο Χριστός το προσφέρει». Όπου κι αν τελείται το μυστήριο της θείας Ευχαριστίας παρίσταται ο ίδιος ο Χριστός. «Παρέστιν ο Χριστός και νύν, εκείνος ο την τράπεζαν διακοσμήσας εκείνην, ούτος και ταύτην διακοσμεί νύν» τονίζει ο ίδιος άγιος πατήρ. Στο φρικτό τούτο ιερό μυστήριο «προθέντες τα αντίτυπα του αγίου σώματος και αίματος του Χριστού», δηλαδή τον άρτο και τον οίνο, τα οποία μετά την μεταβολή «σάρκα και αίμα Ιησού Χριστού εδιδάχθημεν είναι», για να σημειώσει ο άγιος Ιουστίνος, ο μάρτυς και φιλόσοφος «ου γαρ ως κοινόν άρτον, ουδέ κοινόν πόμα ταύτα λαμβάνομεν». Με τη συμμετοχή μας στη Θεία Κοινωνία, γίνεται μίξη Θεού και ανθρώπων κατά τον άγιο Νικόλαο Καβάσιλα, ενωνόμαστε με το Χριστό, μεταμορφωνόμαστε, μετέχουμε στη θεία ζωή, ζούμε κατά τον άγιο Ιγνάτιο το Θεοφόρο «εν Χριστώ Ιησού διά παντός», ανατέλλει στις ψυχές μας η μέλλουσα βασιλεία, την οποία ο ίδιος ο Κύριος μας υπόσχεται: «ο τρώγων μου την σάρκα και πίνων μου το αίμα έχει ζωήν αιώνιον και εγώ αναστήσω αυτόν εν τη εσχάτη ημέρα» (Ιωαν. 6,54). Και το προσκλητήριο αυτό δεν αποκλείει κανέναν, «πίετε εξ αυτού πάντες» (Ματθ. 26,27), οι πάντες είναι προσκεκλημένοι, όλοι όσοι επιθυμούν

να γευθούν τη σωτηρία, να λάβουν το φάρμακο της αθανασίας, τον αρραβώνα της αιωνιότητας, την εγγύηση και την προαπόλαυση του Παραδείσου, τον αγιασμό και τη θέωση.

Παράλληλα όμως στη μυστηριακή ζωή του χριστιανού εξέχουσα θέση κατέχει και το μυστήριο της μετανοίας, της ιεράς εξομολογήσεως. Κατά το άγιο βάπτισμα «εις το όνομα της Αγίας και ομοουσίου και αδιαιρέτου Τριάδος» συγχωρούνται όλες οι ανθρώπινες αμαρτίες, διαγράφεται το προπατορικό αμάρτημα, σβήνει κάθε ενοχή ενώπιον του Θεού, εξέρχεται από την κολυμβήθρα ο βαπτιζόμενος αγνός και αθώος, ανένοχος και ακατάκριτος. Πλήν όμως ο άνθρωπος «ως σάρκα φορών και εν τω κόσμω οικών» είναι αδύνατον να διατηρήσει ακιλήδωτο, αμόλυντο και ολόλευκο τον θεόσδοτο χιτώνα του βαπτίσματος. Κάτι τέτοιο δεν δύνανται ούτε οι άγιοι της πίστεως μας να ισχυρισθούν. Γι' αυτό η χάρις του Θεού μας προσφέρει απλώχερα το μυστήριο της μετανοίας διά της ιεράς εξομολογήσεως, το μυστήριο του αναβαπτισμού, το λουτρό της παλιγεννεσίας.

[Συνεχίζεται]